

Hodnocení významných charakteristik MS 2014 v Brazílii Mgr. Pavel Frýbort, Ph.D

V rámci 20. výročí UČFT vystoupil s hodnocením MS 2014 v Brazílii předseda Technické komise FIFA, bývalý pedagog a kouč **Gérard Houllier**. Příspěvek se týkal nejen statistického popisu MS, ale i transferu poznatků, trendů do tréninkového procesu. Po přednášce Gérarda Houlliera se k hodnocení MS 2014 připojila expertní skupina ve složení Dušan Fitzel-sportovní ředitel FAČR a manažer reprezentace, Verner Lička-předseda UČFT, Jaroslav Hřebík-sportovní ředitel AC Sparta Praha a Pavel Vrba-reprezentační trenér „A“ mužstva.

Podle FIFA spočívala základní filozofie drtivé většiny týmů v prezentaci **aktivního/útočného pojetí** tzn. skórovat a následně vyhrát utkání. Jedná se o velkou změnu vůči minulým MS resp. ME, kdy se řada týmů prezentovala dominantně defenzivním/pasivním způsobem, s cílem zvítězit nebo uhrát výhodný nerozhodný výsledek. Výsledkem aktivního přístupu bylo 171 vstřelených branek, což znamená impozantní průměr 2,67 gólů na utkání. Podobných hodnot bylo dosaženo na MS ve Francii 1998. Významným znakem MS 2014 byla rozšířená **konkurenceschopnost zemí** např. Kostarika a Alžírsko s vyspělými fotbalovými státy. Současně je nutné zdůraznit další atribut MS 2014, že o výsledku utkání bylo velmi často rozhodováno ve druhé části utkání (v posledních 30 min. bylo vstřeleno 82 gólů z toho 33 gólů mezi 61. a 75. min. a 41 gólů mezi 76. a 90. min.), které bylo odehráno a dohráváno ve velmi vysokém tempu. V dalším textu pojednáme o jednotlivých charakteristikách (Obrázek 1), které vytvářejí základní vývojový rámec formující možnou budoucnost fotbalu.

Obrázek 1.



Zachování formace (formace v základním rozestavení)

Mužstva na MS prokazovala vysoký stupeň organizace a udržení jednotlivých formací. Nicméně, docházelo k flexibilní, ale vyvážené změně herního rozestavení (rotaci hráčů) na základě univerzálnosti hráčů na jednotlivých hráčských funkcích při zachování maximálního tempa hry.

U týmů Chile, Nizozemí, Uruguay, Mexika a Kostariky nastupovala obranná formace se třemi obránci, nicméně stále převažuje u týmů čtyřčlenná obranná formace. Co se týče

individuálních dovedností, hráči obranné řady opakovaně prokazovali efektivní činnost v osobních soubojích 1:1. Při zakládání útoku s obrannou formací výrazně kooperoval vždy pouze jeden záložník ze středové formace, docházelo tak vytvoření trojúhelníku mezi dvěma stopery a tímto defenzivním záložníkem (štítem) a to jak v útočné tak také v obranné fázi hry. U tohoto formátu tzn. při zakládání útoku, byl pravý a levý stoper od sebe cca 35-40 m. A právě tímto výchozím postavením, umožnili do tohoto volného prostoru seběhnutí jednoho hráče ze záložní řady např. Schweinsteiger, což byl způsob jak zahájit postupný útok bez vysokého rizika ztráty míče. Současně docházelo (při čtyřčlenné obranné formaci), k tzv. vysokému postavení levého a pravého krajního obránce, kteří při efektivní spolupráci s krajním záložníkem dosahovali prostorů mezi záložní a obrannou řadou soupeře (útočné postavení krajních obránců). Byly tak vytvořeny vhodné podmínky pro vedení útoku prostřednictvím širokého herního pole, které se velmi obtížně účinně brání a vytváří větší počet alternativ/voleb/možností jak herní situace úspěšně vyřešit. Oproti MS v roce 2010 se jedná se o jednoznačnou změnu v konceptu vyspělých týmů, protože na tomto mistrovství se při zakládání útoku k pravému a levému stoperovi stahovali vždy dva hráči ze středové formace.

Vedení útoku se tak vyznačovalo kombinací po zemi. Využívání dlouhých přihrávek od hráčů obranné formace např. na 30-40 m, kdy dochází k jednoduchému překonání záložní řady, bylo využíváno velmi sporadicky, protože se jedná o nahodilou činnost/spolupráci, která postrádá smysluplnost a jeví se jako neefektivní. I na tomto MS se potvrdila nezastupitelná role tzv. rozdílových/inteligentních hráčů, kteří svou usilovnou kooperací se spoluhráči dokážou výsledkově rozhodnout utkání na základě vysokého/maximální individuálního standardu např. Neymar (Brazílie), Messi (Argentina), Robben (Nizozemsko), Kroos (Německo) a Rodríguez (Kolumbie).

Většina týmů se na úvod utkání (prvních 15 min.) prezentovala vysokým presinkem, čímž přispěli obě mužstva, ke svižnému tempu hry tzn. časté střídání přechodových fází, které byly vedeny velmi často na max. čtyři přihrávky. Hráči tak byli nuceni opakovaně překonávat poměrně vzdálenosti ve vysokých rychlostech/intenzitách v podmínkách nedostatečného metabolického zotavení. Druhých 15 min. utkání se většinou při ztrátě míče, obě mužstva uchýlila ke střednímu (centrálnímu) presinku. V této fázi se vždy jeden ze dvou útočníků vracel vypomáhat středové formaci, navíc krajní středový hráči/záložníci se při držení míče soupeře stahovali do středu hřiště. Tímto byla centrální část/střední osa hřiště téměř neprostopupná. Z tohoto důvodu bylo efektivní ve vyšší frekvenci používat diagonální přihrávky, které se ovšem liší od neefektivních dlouhých přihrávek na jednoho obsazeného útočníka, který je navíc zdvojeován. Výhoda diagonálních přihrávek spočívá v tom, že jsou směřovány do „volných“ krajních prostor (krajní záložníci soupeře jsou staženi na střed hřiště) na nabíhajícího spoluhráče, který tento náběh realizuje ve sprintu. Tímto způsobem bylo vstřeleno 37 gólů.

V první části MS se prokázalo, že první vstřelený gól nebyl zárukou konečného vítězství. Znamená to, že mužstva, která prohrávala, byla nakonec v utkání úspěšnější.

Přechodová fáze

Kvalita a rychlost realizace přechodové fáze byla klíčem k úspěchu v utkání. Technická komise popisuje tři způsoby řešení herní situace v přechodové fázi, v momentě když tým získá míč od soupeře:

- Individuální průnik hráče s míčem.
- Útočná kombinace dvou až tří hráčů směrem k soupeřově brance.

- Diagonální přihrávky za obrannou řadu soupeře.

Významným znakem MS u většiny týmů bylo, že využívají rychlé protiútoky jako součást herní strategie. Nakonec, 34 gólů bylo vstřeleno z rychlého přechodu z obranné do útočné fáze. Zajímavým faktem je, že 1/3 utkání vyhrála mužstva s menším časovým podílem v kritériu držení míče, právě prostřednictvím úspěšně zrealizované rychlé přechodové fáze.

Hráčská funkce – útočníci

Úspěšné týmy se vyznačovaly vysokou kvalitou jednotlivců tvořící útočnou formaci (Messi, Rodríguez, Müller, Sánchez, Benzema, Musa). Základem byla jejich nadstandardní individuální herní dovednost. Navíc, tyto vlastnosti získávali vyšší kvalitu, prostřednictvím spolupráce (útočné kombinacemi) s dalšími spoluhráči. Celkem vstřelila útočná formace více než 50 % gólů MS.

Obecně existují dva typy útočníků:

- osamocení útočníci, kteří zůstávají hluboko na polovině soupeře (za úrovní nebo na úrovni obranné formace soupeře). Po ztrátě míče/při středním a defenzivním presinku se stahují do středové formace (Fred, Giroud, Klose).
- Útočníci s vysokým akčním rádiem. Tito hráči jsou často jak v linii s obrannou formací soupeře tak středovou formací. Pohybem hledají volné meziprostory/kapsy mezi formacemi soupeře a stávají se spojkami mezi vlastními řadami. Nastávají, tak vhodné podmínky pro vznik dalších alternativ řešení herních situací, a to jak středem hřiště tak v křídelním prostoru. Tito hráči se vyznačují vysokou úspěšností realizovat osobní souboje 1:1 (Neymar, Benzema, Messi, Rodríguez, Sánchez).

Držení míče

Jedním z hlavních kritérií úspěchu na MS 2010 v Jižní Africe bylo držení míče. Přesto na MS 2014, ve 21 utkáních mužstva, která měla menší % držení míče, nakonec dovedla utkání do vítězného konce. Příčinou byly rychlé a efektivní přechodové fáze. Nicméně se u mužstev projevovala snaha dominovat v držení míče. Toto držení míče se vyznačovalo přenášením hry, jedním nebo dvěma dotyky u každého hráče, který se účastnil útočné kombinace, rotací hráčů. Vyjmenované znaky je možné uplatnit, pokud hráči „čtou hru“ anticipují/předjímají vývoj herní situace. Toto se děje prostřednictvím správného taktického rozhodování „co dělat“ a „dělat to“ na základě specifických znalostí, které získali mnohaletou herní praxí. Po každé ztrátě míče vyspělá mužstva okamžitě organizovala obranný blok, složený z jednotlivých formací a podle místa ztráty míče mužstva používala aktivní, střední nebo defenzivní presink/napadání.

Standardní situace

Z celkového pohledu realizace standardních situací nepřinesla efektivitu v podobě vstřeleného gólu. Nicméně, útočné rohové kopy přispěly k 11 % úspěšných zásahům. V Lize Mistrů UEFA se jedná o 2-3 %.

Brankáři

Technická komise FIFA zdůraznila, že fotbalová příprava brankáře se oproti předchozím letům změnila především ve vyšší úrovni herních dovedností, které jsou realizovány v pokutovém území (boxu) dolními končetinami. Znamená to, že nejlepší brankáři Neuer, Navas, Ospina, Bravo, Benaglio, Ochoa a Mbolhi jsou vybaveni způsobilostí zpracovat, převzít míč a realizovat časovanou přihrávku. Touto změnou jsou brankáři dalším hráčem v poli, který se může, úspěšně zapojit do držení míče tzn. účastnit se kombinací, zejména v případech pokud se spoluhráč dostane do časoprostorového deficitu.

Střídající hráči

Celkem 19 % (32) gólů vstřelili náhradníci. Na MS 2010 to bylo pouze 15 gólů a na MS 2006 v Německu 23 gólů. Poukazuje to nejen na vysokou míru citu trenérů/koučů při výběru střídajících hráčů v daný moment utkání, ale i na vysokou míru konkurenceschopnosti/vyrovnanosti jednotlivých hráčů v mužstvu.

Závěry do tréninkového procesu

Gerard Houllier jednoznačně potvrdil trend výchovy mládeže k univerzálnosti/komplexnosti hráčů, kteří jsou způsobilí rychle a správně se adaptovat na vyvíjející sled herních situací v podmínkách vysokého fyzického zatížení. Znamená to, že takto komplexně připravený hráč disponuje **vhledem do herních souvislostí** „ví co dělat a dělá to“ a toto realizuje velmi rychle a opakovaně pod vlivem silného fyzického zatížení. Následně, se rychlost a správnost rozhodování společně se specifickou/fotbalovou koordinací projevuje v dynamizaci herních dovedností (efektivní pohyb v herním prostoru v závislosti na hráčské funkci, otevřené (ofenzivní) postavení při převzetí míče v časoprostorové tísní, konstruktivní převzetí míče při maximální lokomoční činnosti, dynamické obcházení v soubojových situacích apod.) Tímto se také odlišují od hráčů, kteří nejsou hodnoceni tak vysoko, přesto jsou mnohdy nepostradatelní z pohledu tvorby týmového klimatu/ducha/týmového spiritu, protože již několikrát se prokázalo, že mužstvo složené z hvězd nemusí být úspěšné.

Výsledkem debaty jednotlivých členů expertní skupiny byla shoda, že základ naší pozornosti musí být zaměřen na přípravu talentované mládeže, která musí naplňovat základní cíl dlouhodobého a systematického tréninkového procesu, tzn. **dosažení individuálního maxima projevující se vysokým standardem komplexně připraveného hráče**. Znamená to, že u hráčů po dobu cca 10 let (od U9-U19) musí dojít nejen k maximálnímu rozvoji pohybových schopností, ale také taktického rozhodování „vědět co dělat a dělat to“. Obě komponenty tvoří neoddělitelný komplex vytvářející vysoký standard komplexně připraveného hráče. Východiskem může být zřízení národních elitních Akademií, které budou naplňovat tuto filozofii.

Otázkou je, jak my trenéři/koučové přistupujeme k tomuto problému. Opravdu zdokonalujeme u mladých hráčů jejich univerzálnost, když je specializujeme v přípravných a žákovských kategoriích na herní funkce (posty)? Můžeme zdokonalovat rychlost a správnost jejich rozhodování (projevem je herní inteligence) instrukcemi a příkazy, co mají a

nemají dělat?, i když víme, že tyto herní situace musí vždy efektivně vyřešit sami!!! Bez naší pomoci. Není efektivnější volit metody, prostřednictvím kterých hráči pochopí souvislosti v herních situacích, aby pak tato rozhodnutí byla rychlá a správná?, např. v přechodových fázích, tak jak o nich hovoří nejen Gérarda Houllier, ale i José Mourinho.